HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הלכה כר' יהודה. לתוליז כל חמץ: **וניתח הלכה כר' מאיר.** לחוכלין כל חמץ להא קתם לן תנא כוותיה לתנן כל שעה שמותר לאכול מאכיל בהמה לחיה ולעופות דמשמע כשאינו מותר לאכול אינו מאכיל ואי רבי יהודה הא מיכא חמץ הוכל ומאכיל בלא ר' מאיר היא דאמר אוכל עד תחלת שש ומשעה שאינו אוכל אין מאכיל: **משום דקשיא מופר.** בפרק כל שעה[ח] מקשינן כל שעה שאוכל מאכיל מיבעי ליה ומותר משמע כל שעה שמותר אדם לחמר לאכול מאכיל זה שאסור לאכול ומדוחקא להא קושיא מוקימנן כרבן גמליאל ואכי קאמר כל שעה שמותר כהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין בהמה בלאמת קאמר לא כר"מ היא: **ברבן גמליאל.** בפתני': **ולא מבריע הוא.** לקמן בפירקין (ד' כח.) לאין הכרעת דעת שליטית מכרעת והא הכרעת דעת שליטית היא דהא ר"מ ורבי יהודה לא פליגי דמיכוי שייך חילוק בין זמן תרומה לזמן חולין כלל דאי סוה תנן ר"מ אומר אחד חולין ור' תרומה כל חמץ ר' יהודה אומר כל חולין ואחד תרומה כל מרבע ורבן גמליאל אומר חולין כל מרבע תרומה כל חמץ הוא הכרעה אבל בשאינו לחמיל אינו מוכר לחמיל (לקמן כא.). **מבעירין את הכל מלפני השבת.** בין חולין בין תרומה, חוץ מכלי שלאמת לצפת, אבל כל מה שעתיד לבער יבער (לקמן מט.). **לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח.** שמיחין לכרי שבת והולכין להקציל פניו (עדובין נג.). **פורטין לאחרים.** מחליפין פרוטות ומצת בפלגי כסף מפני שספרוטות מתעפשות ונפלטות (ב"מ לח. וכעי"ז ב"ב ח:). **ואין פורטין לעצמן.** פן ישתמוש בפרוטות בזול (שם). **תמחוי.** מאכל שגוזין מבעלי בתים למלך לעשיר בכל יום (ב"מ לח.). **אפילו הן אבודין.** ע"י עכבריס או ריקנון, **לא יגע בהן.** למוכלן (ב"מ לח.).

מסורת הש"ס

ו) לקמן כח„ ג) [שם], ג) [לקמן כ: מנ.], ד) עירובין מג.; ה) [ער' תוס' עירובין מג: ד"ה אלא תנא וכו' מבואר דלא כפירש"י דלקמן], ו) [ער' תוס' לעיל ג: ד"ה מקוקמקן], ז) ב"מ לח. ב"ב מ:, ח) ב"מ סה, ט) [לקמן כח.], י) [נדרים מג.], כ) [ס"ג ס"ע], ל) [וע' שם לב. תוס' ד"ה ב"ד].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טהורות וכו' שיורד לאנשי ביתו של כהן דשמא כל"ל ומיבעי כדי נמקק: (ב) תוס' ד"ה מאי נלו וכו' ומיהן התם גבי מליאה ליכא מאד כל"ל:

מוסף רש"י

בגליוויי. פישלוטקר"ש בלע"ז (תענית ג: גילהי, ובתוס' שם זרחית הליליה). **כל שעה שמותר לאכול מאכיל.** לדוקיא הא מצטרין, דתידוק הא מצטרף שאינו מותר לאכול אינו מותר להאכיל (לקמן כא.). **מבערין את הכל מלפני השבת.** בין חולין בין תרומה, חוץ מכלי שלאמתו לצפת, אבל כל מה שעתיד לבער יבער (לקמן מט.). **לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח.** שמיחין לכרי שבת והולכין להקציל פניו (עדובין נג.). **פורטין לאחרים.** מחליפין פרוטות ומצת בפלגי כסף מפני שספרוטות מתעפשות ונפלטות (ב"מ לח. וכעי"ז ב"ב ח:). **ואין פורטין לעצמן.** פן ישתמוש בפרוטות בזול (שם). **תמחוי.** מאכל שגוזין מבעלי בתים למלך לעשיר בכל יום (ב"מ לח.). **אפילו הן אבודין.** ע"י עכבריס או ריקנון, **לא יגע בהן.** למוכלן (ב"מ לח.).

מוסף תוספות

א. דאי לא דייקינן מותר סתם לן תנא כר' מאיר ואי דייקינן ליה סתם לן כרבן גמליאל. מי' הכ"ן. ב. כתב הכ"ן בתי'. מכאן דקדק הרב רבינו אפרים ז"ל דמדאורייתא שרי למישרף תרומה וכו', דמשמרת תרומותי לא משמע אלא שלא יטמאנה, דא"א דמדאורייתא אסור לשורפה, היכי תיקון רבנן למישרף תרומה וכו', ולאו ראיה היא וגו'. ג. דאין שייך ליזהר בשמירתה. תוס' שלמן. ד. [ואף ד]ע"כ לטמאה מיהא מיתסר מדאורייתא. סס. ה. בי"ד שחל להיות בשבת. סס. ו. משמע דבב"ד יכול לשרוף. תוס' ב"מ לב. ז. דמשום חשד לא מהדרינן עובדא. תוס' ב"מ סס.

עין משפט נר מצוה

צד א מיי' פ"ג מהל' חמץ ומצה הל' ג ד סמג עשין נט טוש"ע או"ח סי' תמד סעיף ו:

צה ב ג מיי' פ"ו מהל' שבת הל' ג טוש"ע או"ח סי' תמג סעיף ב ושעיף ג ושעיף ט מ"מ סי' רלב סעיף יז: [כך הגהת פ"מ פ"ג דף פ"ב]:

צו ד מיי' פ"ע מהלכות מתנות עניים הלכה יא סמג עשין קסד טוש"ע י"ד סי' רמ סעיף ב:

צז ה ו מיי' פ"ו מהל' שבת הלכה ל סמג עשין פח טוש"ע או"ח סי' רלב סעיף טז:

תורה אור השלם

1. וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי יְיָ וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וְהֵיִיתֶם נְקִיִּם מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְיָ׃

במדבר לב כב

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"פ משמיה דרבא לא לבעה. כעין זה בעניים י"ח ע"ל מגמות ג"ב ע"ל:

רבינו חננאל

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' יהודה. ואע"ג דלאכילת חמץ משמע, כיון דאמרינן כמחלוקת בעבדות כך מחלוקת בחמץ, ושניויא דשנינן שינויא הוא, ממילא שמעינן דהלכתא נמי כר' יהודה בעבדות. **אמר ליה רבא ונימא מר הלכה כר' מאיר,** שהרי שנינו סתמא כל שעה שמותר לאכול מאכיל כוותיה דר' מאיר, אמר ליה לא עמדה ההיא סתמא כר' מאיר, דאי הות כר' מאיר כל שעה שאוכל מאכיל מבעי ליי למיתנא ונדחת. ור"ג נמי לאו מכריע הוא, דהא ר"ג קדים טובא, ואין ראשון מכריע לדברי אחרון. ועוד אין ר"ג ור"מ דבריהם שוין, דהא ר"ג לא התיר בחמץ אלא תרומ'[ה]. הלכך לא אמרינן מכריע הוא לדחות דברי ר' יהודה ולקיים דברי ר' מאיר אלא טעמא דנפשיה קאמר. **איבעית אימא רב דאמר כי האי תנא דתאני ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת כר',** ומשיירין בטהורות מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ארבע שעות דברי ר' אלעזר בן יהודה איש ברתותא וכו'. ודחה רב פפא משמא דרבא ואמר לא קבעו הלכה כמותו אלא בלבער בלבד, שאמר מבערין את הכל מלפני השבת. ואמרינן ואף רבי סבר דהלכתא כר' יהודה, מההוא מעשה דאפקיד ההוא גברא דיסקיא מלאה חמץ אצל ר' יוחנן חקוקה ולא התיר לו ר' למכרה אלא שעה חמישית, ואסקינן משמא דרב יוסף כי שעה חמישית התיר לו למכרה לגוים כר' יהודה.

רבן גמליאל לאו מבריע הוא. וקשה לר"י דלימת הלכה כר"ג דקתם לן תנא כוותיה בפ' כל שעה (לקמן כח.) מדקתני מותר ואפי' אם מפסקת ליה אם יש לדקדק בגאון מותר אם לאו מ"מ נימת הלכה כר' מאיר או כרבן גמליאל דממה נפשך הסיא דכל שעה כאד מינייהו אתו[א] וי"ל דלמאיבעית אימת סמין ודין הכרעה אפרש בסוף פירקין בע"ה:

ושורפין תרומות טמאות ותלויות וטהורות.

[ב]אפילו אם נאמר לשרוף טהורות משום לכתיב (במדבר יח) את משמרת תרומותי כמו שאסור לטמאם הכא אדי לע"ג דמלאוריימא בזיטול בעלמא סגי ואין צריך לשורפה מכל מקום כיון דסופה ליאסר ולילך למיזוד[ג] אדי לשורפה כמו לטמאותה דאדי ר' מאיר[ד] בסוף פירקין לשרוף טמאה עם הטהורה[ה]:

ומשיירין מזון שתי סעודות.

וכ"ש בחולין דמשמע בתוספת'[ו]: מדוכין דמשיירין כדמשמע בתוספת'[ו]:

מאי לאו לנברים. להכי משמע לנכריס דאי לישראל ליקשו לנפשיה כדפריך לבני בסמוך. בירושלמי גרס לא ומוכרה בזית דין בשוק משמע לע"פ שנתן לו רשות רבי שהיה אב"ד למכור אפי' הכי צריך ב"ד בשעת מכירה כדי לשומן ול"ת מ"מ מלמינה דמוכרת לאחרים שלא בב"ד ובב"ד יכולה לעכב אפילו לעצמה לאחר בכמוכות (ד' נח. ושם) מלמינה שמא לעצמה לא עשתה ולא כלום לאחר מאן שמא ליך מאמע דבזית דין יכולה לשום וקאמרינן נמי התם הוות גברא לאפקידו גביה ניסתת דימתי חזי שמא לנפשיה לשוף מייקר אחר ליה מאן שמא ליך[ו] וי"ל למוכרת שלא בזית דין משום מיגת ובגי ניסתת דימתי דיכול לעכב לעצמו היינו דוקא בדיעבד[ז] ל"ג גבי ימתי בית דין עצמן הן המפקידים ולכך יכול לעכב לעצמו על פיסס אבל פקדון של אחרים לא ואם לאחר בשלו מליאות (ב"מ כח:)[ט] שם למיסס ומניתן (ב) גבי מליאה התם ליכא חשד שהרי הוא מחזיר מפידה:

רבן גמליאל לאו מבריע הוא. וקשה לר"י דלימת הלכה כר"ג דקתם לן תנא כוותיה בפ' כל שעה (לקמן כח.) מדקתני מותר ואפי' אם מפסקת ליה אם יש לדקדק בגאון מותר אם לאו מ"מ נימת הלכה כר' מאיר או כרבן גמליאל דממה נפשך הסיא דכל שעה

בתוך הגן החמה בגילויי' הוה קאי וזהרורי בעלמא הוא דחזא קא משמע לן אמר רב נחמן אמר רב הלכה כרבי יהודה אמר ליה רבא לרב נחמן ונימא מר הלכה כר' מאיר דסתם לן תנא כוותיה דתנן [ג]כל שעה שמותר לאכול מאכיל החיא לאו סתמא הוא משום דקשיא [ד]מותר ונימא מר הלכה כרבן גמליאל דהוה ליה מכריע א"ל רבן גמליאל לאו מכריע הוא טעם דנפשיה קאמר ואיבעי' אימא רב דאמר כי האי תנא [ה]א"דתני' ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ושורפין תרומות טמאות תלויות וטהורו' ומשיירין מן הטהורו' מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ד' שעות דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמרו לו טהורות לא ישרפו שמא ימצאו להן אוכלין אמר להן כבר בקשו ולא מצאו אמרו לו שמא חוץ לחומה לנו אמר להם לדבריכם אף תלויות לא ישרפו שמא יבא אליהו ויטהרם אמרו לו [ו]כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא [ז]לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח אמרו לא זזו משם עד שקבעו הלכה כרבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום רבי יהושע מאי לאו אפילו לאכול [ח]אמר רב פפא משמיה דרבא לא לבער ואף ר' סבר להא דרב נחמן דאמר רבין בר רב אדא [ט]מעשה באדם אחד שהפקיד דיסקיא מלאה חמץ אצל יוחנן [י]חקוקאה ונקבוה עכברי' והיה חמץ מבצבץ ויוצא ובא לפני רבי שעה ראשונה אמר לו המתן שניה אמר לו המתן שלישית אמר לו המתן רביעית אמר לו המתן חמישית א"ל צא ומוכרה בשוק מאי לאו [יא]לנכרים כרבי יהודה אמר רב יוסף לא לישראל כרבי מאיר אמר ליה אביי אי לישראל נישקלי' לנפשיה משום חשדא [יב]דתניא [יג]גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן משום שנאמר [יד]והייתם נקיים מה' ומישראל אמר ליה רב אדא בר מתנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן צא ומוכרן לנכרים כרבי יהודה אמר רב יוסף כמאן אזלא הא שמעתא דרבי כרשב"ג [טו]דתנן [טז]המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אבודין לא יגע בהן רשב"ג אומר מוכרן בב"ד מפני השבת אבידה אמר ליה אביי ולאו איתמר עלה אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [יז]לא שנו אלא

בכדי

טומאה ואיכלום: **לא בערבי שבתות כו'.** והיום ערב שבת ולמחר ערב יום טוב: **מפני הטורח.** שיש להן לעסוק בסעודות שבת ויטרדו בו: **מאי נלו אפי' נאכל.** בכל דבריו קבעו כמותו ואף כאן קבע זמן המכילה על ד' שעות ואפי' בתרומה: **לא בבער.** הא דקבעו כמותו לא מייבי בהכילה אלא בביעור שהיו מביריו חלוקין עליו אלא יבערו טהורות על למחר קבעו דשורפין מערב שבת אלא עבר אבל בשיור לעולם לימת לך כדי לאכול עד חמש שעות והיא בכלל: **דיסקיית.** שהי מלות מורכבות שהי שקיס ממתחת של עור: **וקבוה עכבריס.** והיה נחסר ומרבעה עבר ניטן היה וחמץ בזול ובא לפני רבי לידע מס ימכרוהו מפני חסרונו של מפקיד: **המפן.** שמא יבא ויאכל בעליו: **תמיחיי.** דמהתם הו לא מכיל ליה: **למר ו לא ומוכרן בשוק.** בעוד שהוא מותר בהנאה: **לא ליישרא.** וכרבי מאיר ואכי קאמר ליה מי שהיתו הא שעתא לא מצטרא ישראל דזבין ליה: **ניסקליה לנפשיה.** ויאכלנו ויתן דמיו לבעלים למה לו לטרוח ולילך בשוק אחרי שנותן לו רשות למכור: **פורטין.** פרוטות של נחשת שגזו לנדקה וכשמחזירין אותם מחלידות צריך לפורטן בכסף: **תמחוי.** מגוזין לחלק: **ואין מוכרין לעצמן.** שמא יחשדוס שלקחוס בזול: **בפירוס לחמרם לן כו'.** [יט]רב יוסף הלה ושכח תלמודו ולאחר זמן כשהיה מחליף דבריו היו מוכירין אותו תלמידיו כך לימדתנו בדלשלונה: **כמאן דאוקי הא דרבי.** שהוכיח למכור בקדון שלאד: **לאבודין.** נמסרין והולכין:

בכדי

והא דרבי כרשב"ג הוא, דתנן המפקיד פירות אצל חבירו אפילו הן אובדין לא יגע בהן, רשב"ג אומר ימכרם בב"ד מפני השב אבדה לבעלים. ודחינן לא, כי אמרו רבנן לא יגע בהן כר' יוחנן, דאמר מחלוקת אם אבד